

5 Opis pracy doktorskiej (dzieła) w języku polskim i angielskim

Ostatnie pożegnanie. Pochówek bliskich w XXI wieku w Polsce

Praca ta dotyczy współczesnych polskich pogrzebów. Zbudowana jest z dwóch przenikających się części. Pierwsza to opis stanu wiedzy i analiza obecnej sytuacji rytuałów funeralnych w Polsce. Źródłem są tu: dane historyczne, socjologiczne, literatura, informacje prasowe, analiza prawna, rozmowy ze specjalistami (badaczami, aktywistami, przedstawicielami branży pogrzebowej) i niespecjalistami oraz obserwacja uczestnicząca. Rodzimy krajobraz funeralny przedstawiony jest na tle zmian w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym od lat 50. XX wieku do 2021 roku. Sytuacja pogrzebu w Polsce porównana jest z charakterem analogicznych rytuałów, np. narodzin oraz tendencjami występującymi w krajach Zachodu. Druga część pracy ma charakter spekulatywny. To próba zarysowania potencjalnych kierunków zmian w XXI wieku. Propozycje przedstawione są za pomocą czterech projektów pogrzebów przyszłości w formie typów idealnych. Wykorzystana jest metoda projektowania spekulatywnego oraz narzędzia artystyczne: teksty literackie, film, animacja, obraz oraz makieta. Projekty zostały zaprezentowane na wystawie *Wyobraźnia funeralna. Wobec polskiego prawa pogrzebowego 1959–2021* w galerii Dizajn BWA Wrocław od listopada 2021 do lutego 2022 roku. Ekspozycja jest komplementarnym elementem projektowym niniejszej pracy.

Słowa kluczowe:

pogrzeb, rytuał, historia śmierci, dobra śmierć, tanatologia, polskie prawo pogrzebowe, projektowanie spekulatywne

The Last Farewell. Burial of Relatives in the 21st Century Poland

This dissertation concerns contemporary Polish funeral practices. It consists of two interpenetrating parts. The first is a description of the state of knowledge and an analysis of the current situation of the funeral rites in Poland. The sources here are: historical and sociological data, literature, press releases, analysis of the legal context, interviews with specialists (researchers, activists, representatives of the funeral industry) and non-specialists, and last but not least, participant observation. The Polish funeral landscape is presented against the background of the social, economic and political transformations from the 1950s to 2021. The situation of funerals in Poland is compared with the nature of similar rituals, such as the births, and with funeral trends in Western countries. The second part of the thesis is speculative. It is an attempt to indicate potential directions of changes in the 21st century. The proposals are presented by means of four funeral designs of the future in the form of ideal types. The method of speculative design and artistic media such as literary text, video, animation, painting and a mockup are used. The projects were shown at the exhibition *Funerary Imagination. In View of the Polish Burial Law 1959–2021* at the Dizajn BWA Wrocław gallery from November 2021 to February 2022. The exhibition is a complementary design element of this dissertation.

Keywords:

funeral, ritual, history of death, good death, thanatology, Polish burial law, speculative design